

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 2016; 3(180): 48-54

УДК 338.432: 631.115: 338.

JEL: Q 16, Q 18, E 61, O 32

DOI: <http://dx.doi.org/10.17721/1728-2667.2016/180-3/8>

О. Богдан, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано структуру потенціалу інноваційного розвитку агропромислового сектору економіки України. Досліджено науковий потенціал та виробничі потужності АПК з метою виявлення суттєвих диспропорцій, що стають на заваді науково-виробничій кооперації.

Автором розглянуто ринкові та державні пріоритети інноваційної діяльності та побудовано їх перетин. Наведено рекомендації щодо напрямів вдосконалення організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку сектору, яка сприятиме підвищенню конкурентоспроможності сектору АПК, забезпеченню високого рівня науково-технічного розвитку агропромислового сектору як одного з пріоритетних в країні.

Ключові слова: агропромисловий сектор економіки, механізм інноваційного розвитку, державне регулювання, науково-виробнича кооперація, інноваційний потенціал.

Перелік скорочень:

АПК – агропромисловий комплекс

ДіР – Дослідження і розробки

НАН – Національна академія наук

НААН – Національна академія аграрних наук

МОН – Міністерство освіти і науки України

НДДКР – Науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи

НДР – науково-дослідні роботи

Вступ. В контексті євроінтеграційних процесів України підвищується роль інноваційної складової розвитку стратегічних секторів, що є умовою забезпечення продовольчої безпеки, конкурентоспроможності та високого рівня розвитку наукового потенціалу, а відтак сприятиме вдосконаленню механізму взаємодії ринкових та державних інституцій. Інноваційний розвиток АПК як одної з пріоритетних галузей економіки [1] консолідує зусилля країни на створення організаційно-управлінських, науково-технічних та соціальних умов розвитку галузі: побудова системи взаємопов'язаних форм та способів організації та стимулювання НДДКР, розвиток бізнесу у науково-технічній сфері і державної підтримки на всіх стадіях процесу на засадах партнерства.

Наукові розробки передових вчених ґрунтуються на переконанні: врегулювання організаційно-економічних відносин та комплексне дотримання ринкових та державних пріоритетів неможливе без постійного вдосконалення шляхів їх взаємодії, тому невирішеною залишається проблема розробки збалансованого організаційного механізму взаємодії структурних складових інноваційного потенціалу у сучасних умовах євроінтеграції України.

Метою статті є аналіз наукової та виробничої складової інноваційного потенціалу України для розробки концептуальних засад побудови організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку агропромислового сектору.

Об'єктом дослідження державне регулювання взаємодії наукового та виробничого сектору для прискорення процесів інноваційного розвитку АПК

Предметом дослідження є теоретичні та практичні передумови вдосконалення організаційно-економічного механізму агропромислового сектору економіки України.

Огляд літератури. У працях А. Гальчинського [2], М. Крупки [3], Й. Петрович [4] щодо організаційно-економічних передумов підвищення потенціалу інноваційного розвитку узагальнено інноваційно-підприємницькі теорії через призму розвитку матеріально-технічної бази, покращення системи управління інноваційними процесами, застосування оцінки ефективності інноваційних заходів. Вітчизняна наукова думка економістів-аграрників з питань дослідження інноваційного

розвитку підприємств широко висвітлюється у працях Ю.М. Бажала, М.Ю. Коденської, О.В. Овсянікова, П.Т. Саблука, які обґрунтовують шляхи і методи вдосконалення головних складових інноваційного регулювання.

У розвиток теорії галузевих ринків значний внесок зробили Дж. Робінсон, А.І. Ігнатюк [10], В.М. Геєць, О.В. Горняк. Вони наголошують на посиленні конкуренції, яка вимагає пошуку нових підходів у створенні сприятливих умов розвитку, оптимізації рішень у сфері співпраці державних органів управління і підприємницьких структур.

Звертаючись до міжнародних джерел, бачимо, що головним принципом побудови механізму інноваційного розвитку агропромислового сектору економіки є принцип сталості. Зокрема, Ozcelik A.E. [5] у своїх працях пов'язує ключові проблеми розвитку сектору та науково-дослідну, інноваційну діяльність. Спеціальним інструментом автор визначає соціально-економічні вимоги, наявність основних ресурсів і дотримання прав фермерів на підтримку виробництва, доступ до ринків сільськогосподарської продукції.

Реструктуризацію агропродовольчої сфери описують Pritchard B., Curtis R. [6] на прикладі японської харчової промисловості. Особливістю дослідження є побудова моделі державної реструктуризації сектору, за якої зберігається пріоритетність державних наукових установ і виключається створення неоліберального ринку.

Daniel F.-J., Peggau D. [7] окреслюють основи функціонального механізму державного регулювання із застосуванням політичних інструментів. На прикладі Франції та Нідерландів висвітлено відмінності застосування однієї концепції у двох різних країнах та важливість її функціональності, що свідчить про можливість застосування міжнародного досвіду в українських реаліях.

Неможливо не погодитись з думкою Caloghirou Y., Protogerou A., Panagiotopoulos P. [8] про державні закупівлі інновацій. Автори зазначають, що саме попит, врегулювання політичними інструментами, провокує створення та застосування результатів інноваційної діяльності. У дослідженні сталих закупівель як основної вимоги сталого розвитку сектору, Polzin F., von Flotow P., Klerkx L. [9] висвітлюють роль фінансових посередників інновацій у прискоренні комерціалізації технологій. Фі-

нансові бар'єри еко-інновацій можуть бути частково подолані шляхом вивчення функції мобілізації фінансів інституційних інновацій посередників.

Методологія дослідження. Основною методологічною базою статті є спостереження, економіко-статистичний аналіз – для об'єктивного відображення основних показників інноваційного розвитку; індексний метод – для визначення структури та обсягів фінансування, кількості діючих підприємств АПК; факторний аналіз – для оцінки використання виробничого потенціалу.

Первинні статистичні дані Державного комітету статистики України, Аналітичних довідок про стан інноваційної діяльності в Україні, статистичних збірників та міжнародних агентств з побудови рейтингів використовувались для побудови порівняльних таблиць і подальшого аналізу. Графічні об'єкти створено за допомогою додатків MS Office.

За допомогою застосування методологічних інструментів проаналізовано наукові та виробничі потужності, виявлено головні диспропорції та акценти у структурі

фінансування та впровадженні НДДКР. Отримані результати стали базою для побудови організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку АПК, який дозволяв би віднайти способи підвищення ефективності науково-виробничої кооперації.

Основні результати. *Науковий потенціал.* У розпорядженні Кабінету Міністрів України "Стратегія розвитку аграрного сектору до 2020 року" [11] серед пріоритетів інноваційного розвитку сектору АПК зазначено: імплементація положень і створення зони вільної торгівлі з ЄС, дерегуляція в аграрній галузі, розвиток агронауки і агровиробництва, управління агоринком, державна підтримка АПК, розвиток сільських територій і управління ресурсами на селі.

Відповідне фінансування державних програм, які спрямовані на технологічний розвиток, фінансування інноваційної діяльності і трансферу технологій за стратегічним пріоритетним напрямом інноваційної діяльності сектору "Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу" представлено у табл. 1:

Таблиця 1. Структура фінансування прикладних ДІР зі спеціального фонду за головними розпорядниками у 2014 році

№ п/п	Розпорядник	Прикладні ДІР всього, тис. грн.	Спеціальний фонд, тис. грн.	Питома вага спеціального фонду, %
1	Мінагрополітики	103153,4	40605,2	39,36%
2	НААН	327401,6	181761,9	55,52%

Джерело: складено автором за [15]

Наукова діяльність в агропромисловому секторі на 75% фінансується з державного бюджету (наука України – на 39%), що може свідчити про малоефективні реформи уряду, внаслідок яких аграрна наука залишилася відірваною від сільськогосподарського виробництва, а відтак – слабо комерціалізованою, всупереч світовому досвіду.

В загальній структурі надходження коштів від передавання технологій на внутрішньому ринку здійснюється на основі ліцензій, ліцензійних договорів на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей у 2014 році становило 68,3% від загального обсягу надходжень на внутрішньому ринку [15]. Можливий дисбаланс вносить значна частка коштів на фінансування Національної академії наук України (96,6%).

Загалом за участю наукових установ України у 2014 р. було подано 985 пропозицій та підтримано 194 проекти інноваційного розвитку. Рівень успішності наукових колективів України становить 20,22% та відповідає середньому рівню "Рамкової програми 7" (22,58%), і є вищим, ніж у нових членів ЄС (18,70%) [14]. Обсяги власних коштів наукових установ за останні три роки зменшились удвічі, коштів місцевих бюджетів – майже у п'ять разів, коштів замовників, (підприємств та організацій) – майже на 30%, а іноземних держав – на 89%.

Розглянемо головні перелік наукових досліджень в агропромисловому секторі України з метою виявлення тематичної спрямованості на їх ефективність, підраховуючи кількість запланованих завдань та виданої науково-технічної продукції у таблиці 2.

Таблиця 2. Результативність НДР за програмами досліджень в агропромисловому секторі України за період 2011 – 2013 рр., од.

№ з.п.	Програми досліджень	Кількість завдань НДР за планом			Видано науково-технічної продукції		
		2011	2012	2013	2011	2012	2013
1.	Наукові дослідження оптимізації витрат трудових і матеріальних ресурсів на виробництво продукції у рослинництві 2011-2015 рр.	12	15	21	4	6	7
2.	Наукові дослідження оптимізації витрат трудових і матеріальних ресурсів на виробництво продукції у тваринництві на період 2011-2015 рр.	14	16	18	3	6	7
3.	Наукові дослідження оптимізації витрат трудових і матеріальних ресурсів на виробництво продукції у харчовій і переробній промисловості 2011-2015 рр.	14	15	17	4	4	5
4.	Наукові дослідження оптимізації витрат трудових і матеріальних ресурсів та надання послуг в обслуговуючих галузях АПК України 2011-2015 рр.	16	15	18	1	2	3
5.	Дослідження впливу зміни економічних факторів на вартість с/г техніки та устаткування, що закуповуються за кошти державного бюджету на період 2011-2015 рр.	7	5	7	1	1	
6.	Дослідження з удосконалення соціально-трудова відносин в АПК, наукове обґрунтування тарифікації робіт і професій 2011-2015 рр.	5	7	11	2	4	2
7.	Автоматизація розроблення економічних нормативних систем управління продуктивністю на основі оптимізації витрат трудових і матеріальних ресурсів на виробництво продукції галузей АПК 2011-2015 рр.	9	10	12	2	1	2
8.	Наукове забезпечення НДР у системі установ продуктивності АПК і впровадження результатів їх досліджень в агропромислове виробництво	5	5	8	1	1	1
	Всього:	82	88	112	18	25	27

Джерело: [12]

Дані, отримані з дослідження результативності НДР, свідчать про те, що кількість завдань НДР за планом удвічі та навіть втричі перевищує кількість виданої науково-технічної продукції, що вказує або на малоефективну роботу галузевих інститутів або на відсутність фінансування подальших ДіР.

Розглянемо пропорції в зайнятості наукового сектору за організаційно-структурним типом, які мають безпосереднє відношення до розподілу та опрацювання наукових завдань у таблиці 3.

Таблиця 3. Організації, які виконують наукові та науково-дослідні роботи в агропромисловому секторі економіки за організаційно-структурним типом, у %

Сектор	2010	2011	2012	2013	2014
Державний (державні наукові заклади)	24,9	24,7	22,3	18,1	18,3
Підприємницький (організації, чия діяльність пов'язана з виробництвом продукції)	38,5	40,5	42,1	40,3	45,5
Сектор вищої освіти (заклади освіти, науково-дослідні інститути, експериментальні станції, що обслуговують вищу освіту)	35,3	33,3	32,6	36,4	30,7
Приватний неприбутковий (громадські організації, які не мають на меті отримання прибутку)	1,3	1,5	3,0	5,2	5,5

Джерело: [15]

Розподіл засвідчив: протягом п'яти років найбільшу частку (45,5%) складають організації підприємницького сектору. Важливо також зазначити, що з роками держава передає невластиві їй функції галузевим асоціаціям сектору (приватний неприбутковий), відтак зменшуються витрати на адміністрування та державний контроль, зростає ефективність ухвалення галузевих рішень тощо. Наразі важко врахувати позиції всіх зацікавлених сторін у формуванні того чи іншого напрямку аграрної політики. Адже одні асоціації об'єктивно сильніші за інші, представляють потужніші підгалузі, можуть активніше лобювати потрібні рішення.

Виробничі потужності. Головне призначення результатів наукової та науково-технічної діяльності – збільшення обсягів виробництва конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції. А отже, вітчизняні

галузі сільського господарства та переробки сільгосп-продукції вимушені шукати нові можливості просування товарів на зарубіжні ринки. Про це свідчить збільшення активності вітчизняних заявників в реєстрації знаків за кордоном.

За даними Мадридської системи [14], в Україні спостерігається зростання активності заявок на знаки для товарів і послуг від іноземних заявників. З 2014 рік активність національних заявників у поданні заявок зменшилася, а ось іноземних навпаки зросла. Від іноземних заявників надійшло у відсотковому вираженні 20,2% загальної кількості заявок, поданих за національною процедурою. За даними Держкомстату, розподіл науково-технічної продукції, створеної за кошти загального фонду за результатами прикладних ДіР та впровадженої у 2014 р. також значно розбалансований (табл. 4).

Таблиця 4. Розподіл науково-технічної продукції, створеної за кошти загального фонду за результатами прикладних ДіР та впровадженої у 2014 р. (за видами НТП та розпорядниками)

Розпорядник	Загальний фонд													
	Створено НТП, од.							Упроваджено у звітному році НТП, од.						
	види виробів	у т.ч. техніка	технології	матеріали	сорти рослин та породи тварин	методи, теорії	інше	види виробів	у т.ч. техніка	технології	матеріали	сорти рослин та породи тварин	методи, теорії	інше
Мінагрополітики	4	2	453			28	195	4	2	3			16	195
НААН	31	31	175	3	3		728	10	10	53				115
ЗАГАЛОМ	307	236	1250	167	14	1532	4913	195	138	500	78	7	1267	3729

Джерело: [12]

Підприємствами галузі купується і встановлюється нове обладнання, впроваджуються безвідходні енергозберігаючі технології, проводяться заходи щодо будівництва, реконструкції і модернізації потужностей з первинної переробки, оскільки застосування застарілої техніки і прийомів ведення господарства обумовлює неможливість повернення витрат на отримання продукції за поточного рівня цін. В результаті виручка не перекриває виробничу собівартість продукції, що зумовлює збитковість виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції і високу матеріаломісткість аграрного виробництва [15].

Саморегульовані організації та корпорації приватної форми власності мають значний вплив як на підвищення якості продукції так і активність проведення наукових досліджень шляхом запровадження тематичних планів та додаткових показників якості виробленої продукції, відповідно до міжнародних стандартів. За таких

умов, на шляху інноваційного розвитку сектору, запровадження державного регулювання відносин органів влади з галузевими асоціаціями, громадськими об'єднаннями та громадським сектором, які враховували б інтереси всіх учасників є необхідним.

Приміром, на початку 2013 р. майже 70% фермерів мали у своєму розпорядженні сільськогосподарські площі розміром до 100 га, але не могли в повній мірі застосовувати сучасні вітчизняні та зарубіжні дорогі технологічні й технічні засоби виробництва [13]. За таких умов, саме лізинг як підтримка інновацій, сприяє ефективній взаємодії підприємницьких і фінансових інститутів, що прискорює використання результатів фундаментальних і прикладних наукових досліджень. Досліджуючи спроможність виробничого сектору до застосування передових наукових досягнень, варто зрозуміти склад діючих підприємств (табл. 5).

Таблиця 5. Кількість та динаміка діючих підприємств АПК за організаційно-правовими формами господарювання у 2009-2013 рр.

Форма господарювання	2010 р.		2011 р.		2012 р.		2013 р.	
	одиниць	% до загальної кількості	одиниць	% до загальної кількості	одиниць	% до загальної кількості	одиниць	% до загальної кількості
Всього підприємств	58387	100,0	59059	100,0	57152	100,0	56493	100,0
Господарські товариства	7428	12,7	7879	13,3	7819	13,7	7769	13,8
Приватні підприємства	4229	7,2	4326	7,3	4333	7,6	4243	7,5
Виробничі кооперативи	1262	2,2	1101	1,9	1001	1,7	952	1,6
Фермерські господарства	43475	74,5	43894	74,3	42101	73,7	41726	73,9

Джерело: [16]

Найбільшу частку підприємств сектору 74% становлять фермерські господарства, їх витрати на дослідження й розробки у 2014 році становили 1,5%, на придбання патентів, ліцензій на об'єкти промислової власності – 5,7%, на купівлю засобів виробництва – з 35 до 36,5%, на маркетинг і рекламу – 20,8%. Водночас кількість підприємств, які витрачали кошти на придбання безпатентних ліцензій, ноу-хау, технологій, зменшилась з 5,3 до 3,8%, на технологічну підготовку – з 16,3 до 15,3% [15].

Державне регулювання. В Україні сільськогосподарські підприємства як головні суб'єкти інноваційного процесу не мають ресурсів на фінансування наукових досліджень за умов постійного зменшення державних видатків на науку. За питомої ваги сільського господарства у ВВП – 15%, частка аграрної науки у фінансуванні науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт

становить лише 2,2% [12]. Приватний сектор промислового виробництва має освоювати на ринку інновації та розробляти технології на основі власних досліджень, а держава – створювати сприятливі умови для розвитку фундаментального знання і комплексу технологій стратегічного характеру, а також у створенні інфраструктури та сприятливих інституційних умов для інноваційної діяльності приватних компаній.

Існують різні підходи до групування галузей АПК. Автором запропоновано розглянути державні та ринкові пріоритети інноваційного розвитку агропромислового сектору класифікуючи їх три підгрупи: 6.1. "сільське господарство"; 6.2. "галузі, що виробляють засоби виробництва" та 6.3. "галузі зі збереження, переробки та реалізації с/г продукції", результати зобразимо у вигляді таблиць:

Таблиця 6.1. Перетин інтересів ринкового та державного секторів: "сільське господарство"

Об'єкт	Ринкові потреби	Перетин інтересів	Державна програма
сільське господарство	матеріально-технічне забезпечення	Впровадження методики точного землеробства; розробка біопрепаратів біологічно активних речовин; розвиток біотехнологій в селекції; застосування ресурсозберігаючої техніки;	<p>Стратегія розвитку АПК до 2020 року: мотивація особистих селянських господарств і кооперативів.</p> <p>Стратегія розвитку АПК до 2020 року: стимулювання користувача (власника) землі до раціонального використання і охорони земель сільськогосподарського призначення</p> <p>Мінагрополітики не забезпечує виконання повноважень, визначених Законом України "Про охорону прав на сорти рослин" в частині організації і контролю виконання цього Закону по реалізації державної політики у сфері охорони прав на сорти рослин та заборони поширення в Україні сортів, не внесених в Реєстр сортів.</p> <p>Стратегія розвитку АПК до 2020 року: делегування частини повноважень щодо регулювання аграрного ринку саморегульованим об'єднанням сільськогосподарських товаровиробників та розширення їх участі у формуванні і реалізації державної аграрної політики.</p>
	виробничий процес	застосування системи мінімального та нульового обробітку ґрунту; ресурсозберігаючої техніки; застосування біопрепаратів біологічно активних речовин;	
	збір продукції та управлінська діяльність	організаційно-управлінські інновації в умовах децентралізації	
	тваринництво	матеріально-технічне забезпечення	<p>Застосування інноваційних біотехнологій в системі ветеринарних та санітарно-епідеміологічних заходів щодо розробки засобів моніторингу, діагностики і оздоровлення тваринництва України від туберкульозу;</p> <p>створення та впровадження у виробництво південної м'ясної породи великої рогатої худоби в умовах інтенсивного теплового навантаження;</p> <p>виведення високопродуктивного племінного молодняка.</p>

Джерело: [1, 15]

Реалізація селекційних програм у тваринництві та рослинництві із залученням агровиробників базується на покращенні техніко-технологічному забезпеченні селекціонерів: посилення заходів стимулювання закупівлі агровиробниками вітчизняного насіння та молодня-ка, застосовуючи фіскальні інструменти.

Приведення вітчизняної системи стандартизації та сертифікації у відповідність до європейських норм, у тому числі оцінка якісних показників продукції, повинні здійснюватися у технічно переоснащених лабораторіях генетичного контролю й оцінки якості.

Таблиця 6.2. Перетин інтересів ринкового та державного секторів: "галузі, що виробляють засоби виробництва"

Об'єкт	Ринкові потреби	Перетин інтересів	Державна програма	
Галузі, що виробляють засоби виробництва	с/г машинобудування	Використання нової техніки; розробка посівного комплексу, укомплектованого сошниками, що обслуговуються; технології виробництва і застосування органічних та органо-мінеральних добрив з місцевих сировинних ресурсів для підвищення родючості ґрунтів і продуктивності с/г культур;	<ul style="list-style-type: none"> нові форми технічного обслуговування і забезпечення ресурсами АПК: створення та підготовка серійного виробництва нової техніки й обладнання згідно з програмами, які схвалив уряд; технічне переоснащення промислових підприємств; розвиток ринку техніки та обладнання і вдосконалення його інфраструктури. 	<p>Стратегія розвитку АПК до 2020 року: створення українськими та транснаціональними компаніями спільних підприємств крупновузлого збирання техніки, а також нарощення обсягів виробництва комплектувальних виробів, вузлів і агрегатів.</p> <p>Державна цільова програма реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі на період до 2015 року: оновлення машинно-тракторного парку переважно за рахунок техніки вітчизняного виробництва і підтримання його в робочому стані з проведенням своєчасного технічного обслуговування та ремонтно-відновлювальних робіт;</p>
	хімічна промисловість	нові добрива та їх системи, нові засоби захисту рослин, біологізація та екологізація землеробства;	<ul style="list-style-type: none"> проведення фітосанітарних заходів, оптимізація екологічного середовища для вирощування рослин 	<p>Стратегія розвитку АПК до 2020 року: впровадження системи моніторингу та контролю якості всіх земель сільськогосподарського призначення та обов'язкової агрохімічної паспортизації</p>
	комбікормова і мікробіологічна промисловість	Розробка та випробування інноваційно-інвестиційних технологічних проєктів з виробництва комбікормів;	посилення виробничих потужностей щодо заготівлі	<p>Стратегія розвитку АПК до 2020 року: виробництво альтернативних видів енергії, насамперед виробництва біопального з культур, продукція з яких не використовується з продовольчою метою та на корм тваринам</p>
	наукове обслуговування	формування системи кадрів науково-технічного забезпечення АПК; поліпшення умов праці, вирішення проблем охорони здоров'я, освіти, культури працівників села, забезпечення сприятливих екологічних умов для життя, праці та відпочинку;	підготовка та мотивація висококваліфікованих спеціалістів	Державна цільова програма реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі на період до 2015 року
	с/г і меліоративне будівництво	інновації в управлінні та сучасні методи планування зрошення, технології наземного та космічного моніторингу стану посівів та ведення зрошення; впровадження інформаційної системи оперативного планування зрошення "ГІС Полив" та інформаційної системи "Передпроектне планування зрошення"	комплексна економіко-екологічна оцінка процесів, що стосуються меліорації	Закон України "Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року" від 18 жовтня 2005 року № 2982-IV

Джерело: [1, 15]

В Україні є усі умови для виробництва екологічно та органічно пріоритетної продукції, що підтверджується переходом на систему біологічного землеробства понад 500 тис. фермерських господарств. В умовах євроінтеграції, законодавство України у сфері органічного землеробства є недостатньо адаптованим до

сучасних реалій, що відкриває широке поле для проведення досліджень щодо реалій виробників. Важливо провадити інформаційно-просвітницьку діяльність з тими господарствами, які мають на меті перехід на органічне виробництво.

Таблиця 6.3. Перетин інтересів ринкового та державного секторів:
"галузі зі збереження, переробки та реалізації с.-г. продукції"

Об'єкт	Ринкові потреби	Перетин інтересів	Державна програма	
Галузі зі збереження, переробки та реалізації с/г продукції	сховища	метод обробки зерна в зерносховищі за допомогою електронного опромінення, що дозволяє більш ефективно зберігати зерно від несприятливих впливів навколишнього середовища;	технологія не тільки допоможе заощадити, але і принесе значний прибуток.	Стратегія розвитку АПК до 2020 року: розвиток організованого аграрного ринку
	харчова промисловість	нові ресурсозберігаючі технології виробництва і зберігання харчових продуктів, направлених на підвищення споживчої цінності продуктів харчування; розробка і впровадження новітніх енерго- і ресурсозберігаючих технологій харчової промисловості в системі забезпечення продовольчої безпеки України;	диференційовані підходи відносно розвитку організаційних форм господарювання. Ведення інформаційно-просвітницької діяльності щодо органічного виробництва, особливостей застосування нових ресурсозберігаючих технологій	Стратегія розвитку АПК до 2020 року: стимулювання виробництва нових видів продукції (біоетанолу, ріпакової та соєвої олії), збільшення обсягу та розширення асортименту виробництва дитячого харчування, харчових концентратів; Закон України "Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини"
	торгівля	застосування передових технологій та програм у організації процесу торгівлі; розширення меж ринку збуту сільськогосподарської продукції.	<ul style="list-style-type: none"> ○ розробка стимулів підвищення ефективності податкової, митної, бюджетної політики; ○ гармонізація системи стандартизації та сертифікації з міжнародними вимогами; ○ сприяння розвитку небанківських кредитних інституцій з метою консолідації приватних заощаджень 	Концепція реформування і розвитку аграрної освіти та науки: впровадження технологій, що дозволяють більш ефективно використовувати будівлі, торгові площі, торговельне обладнання, технічні засоби, програмні продукти, а також створювати необхідні умови для зростання продуктивності праці, зниження витрат і підвищення ефективності роботи організації в цілому
	транспортування	нові форми технічного обслуговування та забезпечення ресурсами АПК; механізація і автоматизація виробництва; формування агропромислових та агроторговельних об'єднань замкнутого циклу, що функціонують з позицій вироблення, переробки та реалізації продукції, що	створення об'єднань закритого типу дозволить знизити транзакційні витрати	Закон України "Про колективне сільськогосподарське підприємство": Підприємство самостійно визначає напрями сільськогосподарського виробництва, його структуру і обсяг, самостійно розпоряджається виробленою продукцією та доходами, здійснює будь-яку діяльність, що не суперечить законодавству України.

Джерело: [1, 15]

Ключова роль у забезпеченні узгодження потреб ринку та державних пріоритетів полягає у формуванні організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку, в якому техніко-технологічний розвиток забезпечить застосування передових технологій, а доступність лізингових послуг – прискорить впровадження їх у виробництво. Протекціонізм українських патентів на вітчизняному ринку поживає інноваційну діяльність; ведення інформаційно-просвітницької діяльності щодо поширення принципів сталого виробництва відкриє перспективи для застосування нових ресурсозберігаючих технологій. Разом із тим, спостерігається недостатня деталізація інструментарію щодо здійснення державного регулювання інновацій в АПК – державні програми не забезпечують в повному обсязі відзив на сучасні потреби ринку.

Висновки. Розробка інструментарію державного регулювання, спрямованого на створення умов для підвищення наукової та виробничої активності, науково-виробничої кооперації, конкурентоспроможності, сприяння міжнародній співпраці, та забезпечення продовольчої безпеки базується на досягненні наступних завдань:

- **перегляд пріоритетів та обсягів державного замовлення** на наукову продукцію для агропромислового комплексу;
- **запровадження механізму оптимізації** мережі наукових установ, ефективності діяльності працівників та створення єдиних центрів для досягнення стратегічної мети сектору;
- **здійснення перерозподілу джерел фінансування** шляхом концентрації фінансових ресурсів на прикладних розробках наукових установ: формування дер-

жавного регулювання щодо обсягів іноземного та вітчизняного фінансування НДДКР; збалансування додаткових коштів зацікавлених осіб для фінансування наукових досліджень та науково-технічних розробок з проблем розвитку агропромислового комплексу шляхом застосування механізмів державно-приватного партнерства;

- **удосконалення умов інформаційного забезпечення** науковців та науково-педагогічних працівників вищих аграрних навчальних закладів до сучасної наукової інформації та проведення інформаційно-просвітницьких заходів серед виробників с/г продукції щодо фандрейзингу у сфері АПК;
- **приведення ринку освітніх послуг у відповідність з ринком праці** шляхом оптимізації структури спеціальностей та спеціалізацій у вищих аграрних навчальних закладах з урахуванням перспектив і тенденцій розвитку аграрної галузі; перехід до фінансування науково-технічних розробок переважно за результатами проведення відкритих конкурсів інноваційних проєктів;
- **продовження гармонізації галузевих стандартів вищої освіти з європейськими** у частині визначення терміну і змісту навчання, співвідношення частки аудиторного навчання та самостійної роботи, навчання і виробничої практики з урахуванням напряму підготовки;
- **створення Спеціально уповноваженого органу** при Міністерстві аграрної політики та продовольства з питань формування державних замовлень на наукову продукцію для агропромислового комплексу за кошти державного бюджету із залученням до її складу представників зацікавлених сторін: ЦОБВ, НААН, вищих

аграрних навчальних закладів та громадських професійних об'єднань;

- **реалізація пілотних проектів інноваційно-інвестиційного розвитку галузей** на базі державних підприємств, що належать до сфери управління Міністерства аграрної політики та продовольства, агропромислового виробництва із залученням приватного капіталу;

Дискусія. Аналіз сучасного стану інноваційного розвитку АПК дозволив сформулювати напрямки удосконалення організаційно-економічного механізму агропромислового сектору економіки України, головною метою якого, на думку автора, є забезпечення узгодженості всіх складових та врахування трьохсторонніх інтересів "науковець-держава-виробник". Окреслення системи взаємодії складових інноваційного процесу та методи регулювання їх взаємовідносин є перспективою для майбутніх досліджень автора. За сучасних мінливих економічних та політичних умов, невирішеною залишається проблема впорядкування фінансового-кредитного, організаційного інструментарію забезпечення взаємодії структурних елементів організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку АПК із застосуванням міжнародних практик.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про затвердження переліку пріоритетних галузей економіки" від 14 серпня 2013 р. № 843-р// Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2013, № 19-20. – ст.166 [із змінами та доповненнями] [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/843-2013-%D1%80> – Назва з екрана.
2. Гальчинський А. Інноваційна стратегія українських реформ /Гальчинський А., Геєць В., Кінах А., Семиноженко В. // К.: Знання України. – 2002. – 336 с.
3. Крупка М.І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету ім. І. Франка.- 2001. – 608 с.
4. Петрович Й. М. Пріоритети та інструментарій і ресурсне забезпечення прискорення інноваційних процесів в економіці України // Вісник Нац. ун-ту "Львівська політехніка": "Менеджмент та підприємництво

в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку". – 2009. – № 657 – С. 423-429.

5. Ozcelik, A.E., 2016 Driving initiatives for future improvements of specialty agricultural crops. Computers and Electronics in Agriculture, vol.121, pp.122-134.

6. Pritchard, B., Curtis, R., 2004 The political construction of agro-food liberalization in East Asia: Lessons from the restructuring of Japanese dairy provisioning. Economic Geography, № 80, pp. 173-190.

7. Daniel, F.-J., Perraud, D., 2009 The multifunctionality of agriculture and contractual policies. A comparative analysis of France and The Netherlands. Journal of Environmental Management, №90(2), pp. 132-138.

8. Caloghirou, Y., Protogerou, A., Panagiotopoulos, p. Public procurement for innovation: A novel e-Government services scheme in Greek local authorities. Technological Forecasting and Social Change, vol. 103, pp. 1-10.

9. Polzin, F., von Flotow, P., Klerkx, L., 2016 Addressing barriers to eco-innovation: Exploring the finance mobilization functions of institutional innovation intermediaries//Technological Forecasting and Social Change. Technological Forecasting and Social Change № 103, pp. 34-46.

10. Ігнатюк А.І. Еволюція теоретико-методологічних підходів к исследованию отраслевых рынков / А.І. Ігнатюк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2013. – № 144. – С. 16-20 DOI: <http://dx.doi.org/10.17721/1728-2667.2013/144-3/5>

11. Про схвалення Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року Розпорядження КМУ від 17 жовтня 2013 р. № 806-р . – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80>

12. Офіційний сайт НДІ "Укראгропромпродуктивність": [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.uapp.kiev.ua

13. Структура Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс] // Мінагрополітики України: – Режим доступу <http://minagro.gov.ua/uk/gr-rada?page=175&urlid=gr-rada&parent=276>

14. Світові показники інтелектуальної власності [Електронний ресурс] // Всесвітня організація інтелектуальної власності: [сайт]. – Режим доступу: <http://www.wipo.int/portal/ru/index.html>.

15. Сільське господарство України: Статистичний збірник / [За ред. Ю. М. Остапчука]. Держкомстат України. –№, 2012.–384 с.

16. Стан розвитку науки і техніки, результати наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності, трансферу технологій за 2014 рік [Електронний ресурс] / Міносвіти України // Аналітичної довідка. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://old.mon.gov.ua/>.

Надійшла до редколегії 11.02.16

О. Богдан, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПРЕДПОСЫЛКИ ПОВЫШЕНИЯ ПОТЕНЦИАЛА ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

В статье проанализирована структура потенциала инновационного развития агропромышленного сектора экономики Украины. Исследовано научный потенциал и производственные мощности АПК с целью выявления существенных диспропорций, которые препятствуют научно-производственной кооперации.

Автором рассмотрены рыночные и государственные приоритеты инновационной деятельности и построено их пересечение. Приведены рекомендации по направлениям совершенствования организационно-экономического механизма инновационного развития сектора, которая будет способствовать повышению конкурентоспособности сектора АПК, обеспечению высокого уровня научно-технологического развития агропромышленного сектора как одного из приоритетных в Украине.

Ключевые слова: агропромышленный сектор экономики, механизм инновационного развития, государственное регулирование, научно-производственная кооперация, инновационный потенциал.

O. Bogdan, PhD Student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC ASSUMPTIONS OF IMPROVEMENT INNOVATIVE MECHANISM OF UKRAINIAN AGRICULTURAL SECTOR

The article analyzes the structure of the potential of innovative development of the of ukrainian agroindustrial sector. There was studied scientific potential and agribusiness production capacity in order to identify significant disparities hamper scientific and industrial cooperation.

The author considers the market and the state priorities of innovation and constructed cross-section. The recommendations for areas of improvement of the innovative development organizational-economic mechanism of the sector, which will enhance the competitiveness of agribusiness sector, providing a high level of scientific and technological development of the agricultural sector as one of the priorities in Ukraine.

Keywords: agro-industrial sector, the mechanism of innovation, government regulation, scientific and industrial cooperation, innovation potential.